

Els ajuts agrícoles, de nou qüestionats

No hi ha política europea que desperti més passions que la política agrària comuna (PAC) en ple segle XXI. No debades es tracta de discutir si cal pagar per endur-se aliments segurs a la boca i si cal privilegiar els pagesos europeus en relació als de la resta del món. El britànic Tony Blair vol eliminar els ajuts que la UE dona als agricultors i al medi rural, però topa amb fortes resistències.

Per què tanta passió? D'entrada, perquè la PAC es basa en un principi tan contundent com és assegurar un estómac ple i sa. El primer tractat (Roma, 1957) anunciava una PAC per garantir aliments per tothom. Amb Europa partida en dos pel teló d'acer, les terres occidentals només produïen el 85% d'allò necessari. Calia ajudar l'agricultor i tallar l'hemorràgia del camp a la ciutat. El 1962 s'engegava la PAC: la UE garantia a l'agricultor que cobraria pels productes un preu superior al del mercat –per unificar preus, es va triar el país més car– i ajuts per poder exportar. Els aranzels exteriors el protegien dels competidors. I quan no hi havia a qui vendre els productes, la UE els comprava i emmagatzemava. Aviat, els

agricultors van produir més menjar del necessari. Van començar les crítiques a l'excés de producció, a les “muntanyes de mantega”. A més, el pressupost s'anava disparant. El 1984, una primera reforma va fixar una quota lletera màxima. El 1992 i el 1999 es van introduir els ajuts directes a la renda de l'agricultor, en lloc de garantir-li un preu pels productes venuts, i es van inaugurar ajuts al desenvolupament rural, deslligats de la producció: es començava a desincentivar el produccionisme. Però hi havia una inèrcia difícil de trencar, i la crisi de les vaques boges va mostrar que els ajuts no garantien un sector que primés la qualitat, el medi ambient i el benestar animal. La darrera reforma, la del 2003, va lligar els ajuts a uns estàndards mínims de quali-

tat i va deslligar gairebé del tot l'ajut a la producció. A més, va retallar els ajuts directes superiors als 5.000 euros l'any per destinar-los a desenvolupament rural, la partida més orientada als valors dels consumidors. Però cada estat havia d'ajudar a pagar-la, i això ha fet que no hagi tingut gaire èxit. A més, en la lluita pressupostària, és la que li ha tocat rebre més.

A banda, el 2002, França, la principal beneficiària de la PAC –la segona és l'estat espanyol– va acceptar congelar els ajuts directes sense adequar-los a la inflació. Del 45% que la PAC es menja del pressupost, el 2013 s'hagués passat al 35%.

Però les crítiques no s'han aturat. Uns, com Tony Blair, no veuen per què han de pagar a l'agricultor europeu. Argumenten que els ajuts destrueixen les economies dels països pobres, com denuncien també moltes ONG, i encaixen els productes.

Altres ONG defensen la PAC com una manera d'assegurar la pervivència de les zones rurals. Però, a canvi dels ajuts, volen un model més respectuós amb el medi ambient o el benestar animal. Ara, per exemple, només hi ha ajuts directes per als propietaris de vaques, però no per als que crien porcs o gallines, i moltes granges s'han convertit en fàbriques d'animals vius que fereixen la sensibilitat d'un nombre cada cop major de consumidors, sobretot al nord d'Europa. Una altra crítica repetida són els ajuts a productes genèticament modificats (OGM) o al tabac, nociu per a la salut. També hi ha protestes per com es reparteixen els diners: ara el 80% es destina a només un 20% d'agricultors. No s'ajuda tant a l'humil pagès sinó als urbanites, als quals miren amb simpatia, com a la duquesa d'Alba, la reina d'Anglaterra o la d'Holanda, entre altres terratinents. Com ha recordat el líder dels Verds, Daniel Cohn Bendit, el mateix Blair va lluitar l'any 2003 per impedir posar un sostre màxim d'ajut als grans terratinents. I això que era de 300.000 euros anuals.

Tots aquests crítics, però, miren d'aprofitar l'oportunitat oberta per Blair per sotmetre la PAC a debat.

*Sandra Buxaderas
Brussel·les*